

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

L. XIII. 11

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

30. 6. 1966

ČEMU II. VATIKANSKI KONCIL

Alojzij Kukovica

Koncil je Cerkev presenetil, nihče ga ni pričakoval. Dolgujemo ga pobudi prehodnega papeža Janeza XXIII, ki je odprl okna Cerkve, da bi prišel vanjo nov, svež zrak.

Mnogi teologi so bili mnenja, da je po I. Vatikanskem koncilu (1870) vsak nov koncil odveč. I. Vatikanski koncil je namreč definiral dogmatski nauk o vrhovni papeževi vodstveni oblasti in njegovi nezmotljivosti. Papež naj bi torej vodil in učil vesoljno Cerkev, škofje naj bi isto delali v svojih škofijah. A čeprav ni bilo v Cerkvi refleksne zavesti o potrebnosti koncila, je pa bila zelo živa v njej zahteva po prenovitvi in aktualizaciji njenih struktur. Cerkev je s koncilom odgovorila na to pričakovanje, in prav v tem je verjetno glavni razlog, da ima koncil takšen uspeh in tako velik odmev tako v Cerkvi kot izven nje.

Namen koncila ni bil dogmatski, temveč pastoralen — prenovitev Cerkve, da bi se mogla pokazati v pristnejši podobi zlasti pred ločenimi brati, s katerimi je že prej začela dialog, pa tudi pred nekrščanskim svetom.

Prenovitev Cerkve je bila nujna, kajti Cerkev je že več kot 400 let živela v strukturah, katere ji je ustvaril Tridentinski koncil. Te strukture je I. Vatikanski koncil le še ojačil, a danes v precejšnji meri že ne odgovarjajo več potrebam modernega življenja.

Boj proti protestantski reformi in liberalizmu je dal tudi nauku o Cerkvi izraziti apologetski značaj. Poudarjala se je zlasti vidna plat Cerkve in njena hierarhična struktura, manj pa se je govorila o njeni nevidni, duhovni plati. Povzdigovanje papeškega primata je zasenčilo drugo bistveno plat hierarhične strukture Cerkve, namreč njeno kolegialnost. Praktično se je to kazalo v težnji po pretiranem centralizmu, ki je grozil Kristusovo Cerkev spremeniti v latinsko ali rimsko. Pa tudi laikati v dosedanji ekleziologiji ni imel nobenega pravega mesta. Skratka, prevladujoče v nauku o Cerkvi je bilo vprašanje: Katera je prava Kristusova Cerkev, po katerih znakih jo ločimo od nepravih?

V 20. stoletju pa začne stopati v ospredje drugo vprašanje: Kaj je Kristusova Cerkev? Cerkev hoče bolje spoznati sama sebe, da bi se mogla bolje opredeliti in svetu povedati, kdo da je. Odgovor na to je bila vrsta teoloških raziskavanj, ki imajo svoj izvor v samem I. Vatikanskem koncilu, ki je v prvem poglavju sheme o Cerkvi govoril o njej kot skrivnostnem Kristusovem telesu. Žal se je moglo obravnati tedaj le 11. poglavje, ki je govorilo o papeškem prvenstvu in njegovi nezmotljivosti, kajti koncil je bil sredi dela nepredvidoma prekinjen in ne več nadaljevan. II. Vatikanski koncil je to delo srečno dopolnil, ko je pokazal Cerkev v širši sintezi, zlasti v njenem odnosu do milosti, odrešenja in zakramentov.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Filozofski odsek

Četrty kulturni večer bo v soboto 2. julija točno ob 19. uri pri Bullrichu, Sarandí 41, s predavanjem

ČEMU II. VATIKANSKI KONCIL

Predaval bo p. *Alojzij Kukovica DJ*

Izšel je III. del Mauserjeve trilogije LJUDJE POD BIČEM in bo na večeru na razpolago

GLOSA O LJUBEZNI

Kardinal Wyszynski je v znanih hudih okoliščinah za tisočletnico poljskega pokristjanjenja pokazal veličino naše vere, ko je dejal: „Naša zapoved mora biti ljubezen do sovražnika.“

Resnično: ljúbimo svoje sovražnike, mólimo za njihovo spreobrnjenje, odpuščamo jim. A s tem naša ljubezen ni izčrpana. *Predvsem smo jo dolžni izkazovati najbližjim: svojim rojakom v emigraciji in svojim razuznjenim bratom po krvi in veri v domovini. Ljubezen do njih terjaja, da neizprosno nadaljujemo boj proti nečloveškemu komunističnemu režimu.*

V pokoncilskem vretju pa so se pojavili ljudje, ki se jim zdi prvo (ali celo le eno) potrebno: ustreči komunistični ponudbi koeksistence in dialogizirati z marksisti. Od tebe, ki ti je rast božjega kraljestva toliko pri sreju kot njim, se odvrnejo pri prvem nesporazumu, sladak smehlaj pa stalno ohranjajo za nosivce nauka in prakse, ki imata svoje vire pri očetu laži.

Od prebežnikov izpod rdeče tiranije vemo, kaj tam živčim pomeni brezkompromisno zadržanje ljudi v svobodnem svetu in v kakšno tesnobo jih pahne kakršno koli pogajanje ali celo sodelovanje z njihovimi tlačitelji. Za dialog s temi — kakšna bridkost mora biti razgovor z ljudmi, ki jim nobena pogodba ni sveta, nobena beseda častna! — so poklicani edino: vodstvo Cerkve, da reši kako drobtinico za vernike izza železne zavese; vodstva držav, ki bi morala vse storiti, da vrnejo svobodo dobri tretjini človeštva; filozofi (občudujem njihovo potrpežljivost).

Razlogov za počenjanje prej omenjenih ljudi je najbrž več. Eden med njimi utegne biti zmaličeno pojmovanje ljubezni in njeno neurejeno razdajanje. V tem so nova izdaja tistih mehkužcev, ki so med revolucijo „iz ljubezni“ bili pripravljene izročiti ves svoj narod komunistom, obrambo pred njimi in napad na te krvave samozvance pa so odklanjali, češ da nasprotujeta ljubezni.

A. G.

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228 R. P. I. 847847

Sovjetsko sodišče je obsodilo na dolgoletno ječo pisatelja Sinjavskega in Danijela, ker sta tajno pošiljala rokopise svojih del v tujino in so njune knjige pod psevdonimom izhajale v Parizu. Proces je načel načelo svobode literarnega ustvarjanja in je obsodba med krogi, ki zavračajo dvojno moralo koeksistence, izzvala ostre kritike, dočim so pristaši koeksistence izredno malo pisali o zadevi, ali pa šli mimo nje mirno, kakor da so to pač prehodne slabosti komunizma, ki mu je treba kljub temu zaupati, ker je „ustvaril“ toliko dobrega, zlasti na polju tehnične civilizacije. Ponekod se je navajalo, da so veliki evropski listi radi objavljali pozitivne podatke o uspehih komunizma in med takimi listi je bil tudi „Frankfurter alle-gemeine Zeitung“, list ima za seboj slavno tradicijo kot najbolj kvaliteten in zanesljiv časopis v Nemčiji. Zato je sledeč takemu slovesu tudi objavil dne 14. junija 1966 dve strani dolgo poročilo pod naslovom: „Die Kirche unter dem Sowjetregime“, kjer je na dveh straneh objavljen in sicer dobeseden prevod pisma, ki sta ga pravoslavna duhovnika N. I. Ešliman in G. P. Jakunin poslala predsedniku prezidija Sovjetske zveze Podgorniju, kopije pa predsedniku vlade Kosyginu ter predsedniku najvišjega sodišča Rudenku.

Kakor pri Sinjavskem in Danijelu, se je zgodilo tudi sedaj: prepis pisma je prišel čez mejo in bil objavljen že v nemških listih, nakar bo gotovo šel po vsem svetu. Oba duhovnika se torej nista ustrašila groženj in posledic s procesa proti književnikoma, svetu pa je bilo s tem omogočeno, da pogleda vsebini dogodkov globlje do dna. Poglavlja nosijo naslove: Nezakonita registriranja, Kazni za krščenje otrok, Otroci ne smejo v cerkev, Kako oblasti kruto kršijo zakone, Tajna policija na delu.

Urednik FAZ je za uvod napisal komentar, kjer najprej ugotavlja, kako zmotno je, če kdo trdi, da je ruska pravoslavna cerkev svobodna zaradi nekaterih zunanjih določb v sovjetski ustavi. Dalje pravi, da sta oba duhovnika prepis pisma poslala patriarhu Alekseju v Moskvi in vsem škofom pravoslavne cerkve in dodala, „da vodstvo cerkve ne izpolnjuje dosledno svojih dolžnosti“. Kmalu nato sta bila izobčena iz pravoslavne cerkve. Kako žalostno je stanje, se vidi iz tega, da je patriarh Aleksej potem „prostovoljno“ pojasnil razloge za ekskomunikacijo: nista bila obsojena zaradi navedb v protestnem pismu, pač pa zaradi tega, ker sta se nedostojno obnašala do patriarhata. Seveda je tudi ravnanje patriarha samo še večje potrdilo o tem, kako ravna režim s cerkvijo in kako zgrešeno je naziranje, da koeksistenca prinaša samo dobre sadove.

Listi poročajo te dni, da je bil 25. junij določen za podpis pogodbe o „modus vivendi“ med Vatikanom in Jugoslavijo. Iz poročil iz domovine pa prihajajo komentarji, ki dogodku ne pripisujejo mnogo pozitivnega pomena. Cerkev je gotovo pokazala mnogo dobre volje v upanju, da se bo versko delo olajšalo, toda poznavci razmer sodijo, da bo le malo koristilo; pogodba bo cerkvi roke zvezala, režim se pa določb ne bo držal; kar bo belgrajska vlada izvajala, bo samo iz zunanje političnih razlogov. Za Vatikan po pogodbi podpisal msgr. Casaroli, ki ga londonski katoliški tednik „The Tablet“ navaja kot kandidata za kardinala poleg nadškofov Samoreja in

S tretjim delom Mauserjeve povesti Ljudje pod bičem, ki je sedaj izšel, je zaključena prva slovenska trilogija, napisana v zamejstvu. Tudi pisatelj Stanko Kociper je začel svojo trilogijo Na božji dani, katere prvi del je izšel pred leti pri SKA, pa je ni nadaljeval. Morda ni nezanimivo, če primerjamo litrarni zasnovi obeh, da pride razlika ustvarjalnih temperamentov do veljave. Kociper hoče pisati roman o kolektivni usodi Slovencev v viharnih letih 1941-1945 v celem. Mauser pa je napravil prav narobe: poiskal je individualnega človeka — v tem primeru dva in njuno ljubezen, ter opisal — ne požar časa, ampak — zgodbo srca. V tej zgodbi je čas samo v toliko zanimiv, v kolikor je ovira tej ljubezni. Zato čas stopa v ozadje, v ospredju pa stoji in se razvija ljubezen, raste, se čisti in dozoreva in premaguje čas in njega zmedo.

Taka je njegova povest Ljudje pod bičem, ki v celoti obsega čez tisoč strani. Zgodba III. del sam 436 strani.

Zgodba ljubezni. Zdaj, ko imamo celoto pred seboj, laže vidimo nje kompozicijske sestavine. Nastala je iz novele, napisane pred 15 leti, ko na nadaljevanje še mislil ni. Zgodba „progressivnega katoličana“, pa Silve, učiteljice iz „liberalne družine“ v času dveh okupacij, ki za vsakega pomeni posebni „bič“: Žalar doživlja udarce po taboriščih, Silva pa v Ljubljani, zapeljana od italijanskega oblastnika po sokrivdi slovenskega brez značajneža. Žalar-Silva-Bregar: v tem trikotu gre zgodba ljubezni in oznaka časa, ko vsi trije s simpatijami spremljajo „osvobodilni“ boj, ki naj nju in narod reši biča teh let. Toda ta politična oznaka nima večje pomembnosti kot te, da pokaže izhodiščno orientacijo za poznejše razočaranje in končno odklon od tega, kar je ta „idejni“ boj prinesel s seboj. Zato vse preveč čutimo v prvem delu da so s časom dogodki vstavljeni pozneje v novelo ter vplivajo kot kulise, včasih resda naravnost neorgansko vtaknjeni v zgodbo. V ospredju je slej ko prej romantično iskanje harmonije med dvema človekoma, njuno etično očiščenje in dozorevanje v smislu idealističnega svetovnega nazora in človečanskega sožitja. Od retorike (Bregar), do duhovne povezanosti dveh src, je notranja vsebina prvega dela trilogije. Zgodba visi precej v zraku, živo v njej pa je — srce: toplo, trpeče in iščeče v božji mir. Prefinjeni Mauserjev smisel za duhovni problem je prava vzmet dejanja tega prvega dela, ki ostane vključ vsemu nasilju, da bi bil podoba časa, vendarle novela dveh ljudi. Če bi Mauser hotel zaključiti zgodbo v svoji maniri večerniške povesti, bi jo končal tu v srečnem zakonu; toda pot očiščenja kaže, da mora trajati še preko mnogih preizkušenj. Zaradi tega duhovnega problema se je pisatelj odločil, da napiše še nadaljna dela.

V osnovi trilogije je torej novela o ljubezni dveh src.

Z drugim delom je Mauser prelomil s horizontalnim nadaljevanjem zgodbe: segel je nazaj v čas, da je osvetlil dobo še od dveh drugih strani: od partizanske in domobranske in pokazal tudi te ljudi „pod bičem“. Drugi je predvsem opis tragičnega razmerja partizanske dvojice Razpeta in Nataša; skozi njuno prizmo se pokaže tudi domobranski odpor (Rekar). Dogodek ob Turjaku, ki ga je pisatelj osebno doživel na terenu in ki je dal povod, da je pisatelj vso trilogijo posvetil svojim padlim turjaškimi soborcem, je v sredini konflikta v Razpetovi duši; ob njem se budi njegova vest in z njo razmerje do partije. Pa tudi Nataša trpi od krutosti časa, njeni živčni napadi so njen bič. Izmaknil se je biču le Bregar, ki predstavlja Djilasov „novi razred“, s čemer poseže Mauser naprej, v povojni čas v domovini in v nadaljevanje zgodbe Žalar-Silva v novih razmerah. Obema ubija življenje misel o idealnih ciljih borbe OF med vojno in s tem tudi njuno politično opredelitev iz prvega dela. Izpod biča se prostovoljno umakne samo Razpet s samomorom. Zgodba Razpetove novele je s tem končana, končan pa ni še bič ostalih oseb.

In ta udarja po njih v tem najširšem tretjem delu. Udarja po Silvi, ki gre izpred sodišča za protirevolucionarno delo na prisilna taborišča v Teharje in Kočevje. Na Natašo, ki se je navidezno rešila z Bregarjem v „novi razred“, pa v umiranju uhaja izpod moralnega biča s pomočjo nove osebe, ki jo ustvari pisatelj: bolniške sestre Virgine, zdaj gospodinske postrežnice Neže. Po Žalarju, ki se otresa pritiska OZNE, diktature proletariata in sploh svoje utvare medvojnih let. Najbolj pa bije po Bregarju, čeprav ta najmanj čuti bič, a se mu ne izogne. Bolj kot Silva in Nataša je Bregar glavna oseba tega dela. Ob njem pisatelj razodeva vso notranjo plehkost „novega razreda“, politične intrige OZNE, poneverbe novih mogočnikov. Nesocialnost praktičnega, ne teoretičnega socializma. Bregar se sicer hoče izmakniti biču — toda v novo udobnost, v kateri bi se morda rešil ob lepi Mauserjevi figuri Lidiji. Ta agentka OZNE je nova žrtev biča, ki ji ne da doživeti ljubezen. Usoda hoče, da se izogne biču — v blaznost... Izredno lepa tragična oseba Mauserjevega peresa. Tako je zdaj v tretjem delu vse več notranje prepletenih oseb, ki novelo že razširijo v roman. Zlasti še, ker tudi okolje ni več samo kulisa, ampak resnična zemlja, resnično taborišče, ki ni več papirnato, ampak zaživi obenem z ljudmi (prizor za duhovnikom v Kočevskem Rogu). Iz prvih dveh delov novel je tukaj Mauser res prešel v roman, kar daje temu zadnjemu delu med vsemi največjo vrednost. Roman o Bregarju je roman o povojni dobi doma: če je takšna, kot jo opisuje Mauser, ne vem; morda je, morda ne, toda umetniško živi in to je estetska vrednost dela. V tem pogledu je Mauser rastle iz dela v delo in dosegel višek ob koncu. Žalarja in Silvo je po tolikih vijugah pripeljal v skupnost, in po tolikih razočaranjih pognal v rešitev izpod biča v svet, v emigracijo.

Še dve pripombi naj dodam ob tej trilogiji. Napredni kritiki očitajo zamejski književnosti predvsem njen domačijski, to je idealistični realizem, njeno idejno in stilno nenaprednost, pomanjkanje avantgardizma, in ne vem, kaj še vse, in pri tem mislijo predvsem na Mauserja. Toda, ali ne piše doma Bevk stilno na isti način, kot recimo tu Mauser, in Miško Kranjec kot Kociper? Pa jih tiskajo, in bi mi ne smeli Mauserja? Morda, ker stoji na idealističnem svetovnem nazoru. Res da s stališča razvoja umetnosti ti pisatelji ne pomenijo na-

prednega stila, da, so celo reakcionarji, pišejo na slogovnih pridobitvah prejšnjih dob, so, če hočete, epigoni. Mauser v tem pogledu stoji na liniji Finžgar - Jalen-Bevk-Pregelj. Toda: ali ni v času Cankarjeve modernosti, simbolizma in ekspresionizma, prve surrealistične lirike, (ki imajo svojo stalno zgodovinsko pomembnost, objektivno estetske pa manj!) pisal reakcionarni Tavčar Cvetje v jeseni in Visoško kroniko, najlepši prozni umetnini? „Piši tako, kot ti da srce, ne glej, ali bo moderno, ali ne!“ je bil recept Kosovelov, ki tudi svoj čas ni bil stilno najbolj avantgardističen, vsaj ne v svojih najboljših pesmih. In prepričan sem, da bo marsikatera stvaritev Mauserjevega peresa, morda manjše črtice bolj kot večje kompozicije, živela dlje kot kakšen avantgardistični groteskni eksperiment današnje sodobnosti. Stil se bo spreminil, avantgardnost bo izgubila čar, naprednost bo postala reakcija, ostala pa bo na delu človeška toplota, plastičnost oblikovanja in besedni izraz.

In še to: Mauser je pripeljal svoja junaka Žalarja in Silvo na prag emigracije. Ali ne bi zdaj tega svojkega para popeljal še skozi taborišča, „lesena mesta“, ki jih je začel pisati že na Koroškem, pa ni prišel preko fragmentov... in šel z njima na nove kontinente? Zakaj ne bi iz trilogije, ki se je nekako plašno in negotovo začela, pa se tako uspešno v tretjem delu končala, zdaj šel v tetralogijo in še dlje? Za nadaljevanje usode teh dveh simpatičnih osebnosti v novem okolju angleških, kampovskih in emigrantskih intrig, bi mu bili hvaležni bralci, ki si jih je Mauser s tem romanom pridobil ne samo med mohorjani, temveč tudi med naročniki Slovenske kulturne akcije. Naj misli na to!

Tine Debeljak

KORČULA IN DUGI OTOK PA JUGOMARKSISTIČNI HUMANIZEM

Korčula je najbolj južno ležeči otok srednjedalmatinskega arhipela. Najti ga je mogoče celo na zemljevidih raznih potnih vodnikov po Jugoslaviji, Jadranskem morju ali celo Sredozemlju, saj spada med velike jadranske otoke. Dugi otok je tako majhen otočič, da na kartah izpod 1:400.000 sploh ni označen. Leži v skupini Kvarnerskih otokov, v Velebitskem kanalu, blizu Raba. Znan je postal zaradi nekega dejstva, ki ne zanima fizikalne, pač pa človeško geografije.

Prav zadnja leta je postala tudi Korčula značilen kraj sodobne človeške, lahko bi rekli tudi moralne in celo intelektualne, geografije dežel, ki so pod diktaturo belgrajskega komunističnega režima. Na Korčuli namreč stoji počitniški dom Hrvaškega filozofskega društva in že par let sem se tam vrše dvotedenski počitniški tečaj iz marksistične filozofije. Zagrebško društvo, ki izdaja revijo „Praxis“, vabi tja na simpozije (tudi v prvotnem pomenu) in dialoge profesorje filozofije tudi iz dežel, ki imajo srečo, da so obvarovane pred marksizmom v praksi. Ob kozarcu dobrega dalmatinskega vina — korčulanska vina so zelo cenjena in na otoku povrhu ni žive vode — se zlahka ustvarja baza za nadstavbo — sicer redno meglene humanizma.

Vse diktature načrtno razvijajo sport in zabavo. Dokler namreč ostaneta šport in zabava. Danes v Jugoslaviji med intelektualnimi zabavami najbolj priljubljena „brezobzirna kritika vsega obstoječega“. To zabavo goje na Korčuli v toliki meri, da tuji profesorji, povabljeni jugoslovanske državne ustanove, strme nad svobodo izražanja misli v „liberalizirani“ in „reformistični“ Titovini. Tako ostrih obsodb stalinizma kot na korčulanskih seminarjih ni slišati nikjer drugod. Tisti redki povabljeni gostje, ki razumejo hrvaščino, se morejo čuditi nad s „humanizmom“ natrcanimi članki v reviji „Praxis“, ki odkrivajo „humanistično jedro“ Marxovega mišljenja in razčlenjujejo „pojave in strahote dehumanizacije“ v okviru „najbolj humanega sistema.“ Tudi na Dugem otoku stoji stavba, ki se imenuje dom, namreč „Kaznenopopravni dom Rab.“ Prvi stalnejši prebivalci na tem brezvodnem otoku so bili vojni ujetniki v prvi svetovni vojni. Od 1949 je OZNA revalorizirala „koncentracijsko“ vrednost teh skal in dugootoški dom je zaslovel v času spora z Moskvo, ko je postal za večino kominformistov Dugi otok poslednjo bivališče.

V ta „prevzgojni“ zavod sedaj pošiljajo mlade ljudi, ki jih obsojajo na procesih zoper hrvaške nacionaliste. Samo na prvem izmed teh procesov v Zagrebu je bilo trinajst mladih študentov in delavcev obsojeno na skupno 71 let ječe. Njihovo hudodelstvo je bilo v tem, da so z oken svojih stanovanj metali na ulico lističe, kjer so zahtevali za svojo domovino Hrvatsko pravico do samoodločbe. Kje na svetu — namreč izven komunističnega bloka — je še sodstvo, ki razširjanje letakov kaznuje z desetimi leti strogega zapora?

„Hrvatski glas“ (glasilo HSS 9. aprila 1966) priobčuje podatke o udbovskih in sodnijskih „dialogih“ s temi mladimi borci za človeške pravice. Samo dva primera.

Mladenič prizna, da je njihov krog kritiziral srbske sodnike pri nogometnih tekmah, ker so sodili pristransko v korist srbskim tekmečem. Čisto brez zveze — vsaj logične — s tem priznanjem načne udbaš vprašanje: „A što ti ono, ljepotane, o tome, da su Muslimani Hrvati?“ Spremljiva udarcev in psovki.

Drugi primer: Sodnik vpraša člana partije, zakaj se je pridružil Peterneru. Odgovor: „V študentovskih domovih so stanovavci većinom Srbji in ti se zmirom pozdravljajo: ‚Zdravo, brate Srbije! Mi, Hrvati, pa ne moremo dobiti stanovanja in če rečemo ‚Braćo Hrvati!‘, smo že šovinisti. Vse to me je nagnilo k temu, da sem se pridružil Peterneru.“

Na Korčuli marksistična „Praxis“ obsoja stalinizem in stalinistične metode, na Dugem otoku marksistična Praksa ohranja stalinizem in stalinistične metode. (Po nauku marksizma je kriterij resničnosti praksa, zato ji v tem svetu že gre velika začetnica.) Toda v tej praksi ima „Praxis“ svoj zelo marksistično praktični pomen. Profesorjem, ki radi „dialogizirajo“, more pomeniti dokaz, da se komunizem v Jugoslaviji humanizira, da se odpira vedno več skupnih globlin tistemu, ki se potrudi za primerjalno-literarne črtice, ki baje rešujejo slovenske probleme. Eno je literatura, eno je družbena realnost. Samo med Slovenci je mogoče tiskati tolikšno zamenjavanje črke in življenja. Da, življenja!

Felicija in bo konsistorij v septembru 1966.

Dodatno poročajo listi prav te dni, da je bil „modus vivendi“ v Belgradu podpisan 25. junija in je glavna koncesija titovske vlade v glavnem v tem, da se katoliški cerkvi dovoljuje svoboda bogoslužja, ni pa besedice o tem, da bi vlada priznavala načelo svobode vesti. Sicer pa ravno londonski Tablet stalno navaja dogodke na Madžarskem, v Češkoslovaški in na Poljskem, kjer se ponavlja, da se vlade, ki so že podpisale podobne „dogovore“, potem določb ne držijo.

POŽGANA CERKEV V VOLOVICI

Tiste dni, ko so se pogajanja z Vatikanom bližala koncu, se je praktično pokazalo, kako mislijo nosivci režima v Belgradu, kadar gre za katoliške ustanove. Volovice veljajo za „divji“ del zagrebškega predmestja (villa miseria). Tam je kardinal šeper kupil zasebno hišo, ki jo je dal predelati v zasilno cerkev. Ko je potem zagrebška občina sporočila, da bodo hiše naselja, ki niso postavljene po načrtu, porušili, je nadškofijski kapitelj privolil, da se podre tudi stavba za cerkev, če se dovoli zidava nove, kar je bilo odbito. Ko so delavci prišli rušiti, so zlasti žene in otroci stavbo obstopili, in klicali: to je cerkev, cerkev... Noben delavec se zato ni lotil podiranja. Prišla je pa kmalu milica, ki je demonstrante surovo nametala na avtomobile in jih odvelkla v Zagreb. Stavbo so nato takoj podrli. Zagreb je zajel val ogorčenja: „Smo se vrnili v leto 1945?“, so se vpraševali.

— — —

— Najbolj brane in kupovane knjige so bile januarja v Sloveniji: Trygve Gulbransen „In večno pojo gozdovi“, ter istega pisatelja „Dediščina gozda“; Oskar von Wertheimer „Kleopatra“ (biografski roman); John Knittel „El Hakim“ (roman), pa „Jezikovni pogovori“ (pravopisni napotki).

— Založba Obzorja v Mariboru je letos že devetič podelila Prežihovo literarno nagrado. Za nagrado tekmujejo izvirna slovenska dela, ki izidejo pri omenjeni založbi. Letošnja nagrada je bila podeljena pisatelju Pavlju Zidarju za roman Sveti Pavel. Nagrade za dramski tekst pa niso podelili.

— Matej Bor je pri Slovenski matici izdal prevod Shakespearove drame „Troilus in Kresida“. Delo je med vsemi bilo dosedaj najmanj igrano in se tudi dvomi, da bi ga bil S. napisal. Med vsemi njegovimi deli je najbolj intelektualno zasnovana in je edini pendant k „Hamletu“, kakor je v uvodu zapisal prof. Kralj.

— — —

ZALOŽBA SLOV. KULTURNE AKCIJE JE PRAVKAR IZDALA III. DEL MAUSERJEVE TRILOGIJE: „LJUDJE POD BIČEM“. TAKO JE V VELIKI MERI ŽE IZPOLNILA OBJUBLJENI KNJIŽNI PROGRAM.— PROSIMO: IZPOLNITE ŠE VI OBVEZE IN PORAVNAJTE NAROČNINO!

— ZA SKLAD GLASA so darovali: g. dr. M. Benedičič, Castelar, 1000 pesov; g. p. Val. Jenko OFM, Avstralija, 6.50 dolarja; ga. S. B., Buenos Aires, 1000 pesov; g. Rudolf Wagner, Morón, 220 pesov; g. Fr. Sekolec, London, 7 šil. — Vsem se najlepše zahvaljujemo!

DRUGI KULTURNI VEČER

MAHNIČ MED HRVATI

Drugi kulturni večer v soboto dne 4. junija 1966 je bil posvečen študiju zgodovine kulturnih vezi med hrvatskimi in slovenskimi katoličani in je o „Mahniču med Hrvati“ predaval č. g. provincijal p. dr. Bonifacij Perović, OFM. Večera se je udeležila tudi skupina hrvatskih kulturnih delavcev. V imenu SKA je predavatelja in vse navzoče pozdravil predsednik Ruda Jurčec, ki je takoj predstavil g. predavatelja kot iskrenega sodelavca s Slovenci zlasti v dobi študij v Parizu, kjer se je kot sociolog povezal posebno delavno s pokojnim dr. Ivanom Ahčinom; bil je tudi velik prijatelj dr. Al. Kuharja, univ. prof. dr. Fr. Tomšiča, in dober znanec vseh tedaj na Katoliški univerzi študirajočih teologov. (dr. Vilko Fajdiga, dr. Janez Janžekovič in dr.). Tedanje prijateljstvo je bilo zgolj nadaljevanje globoke in iskrene tradicije vezi med Hrvati in Slovenci, ko sta se oba naroda v dobi habsburške monarhije branila proti germanizaciji in madžarstvu predvsem na temelju katoliških načel o narodnem, kulturnem in političnem življenju. Zveze med Slovenci in Hrvati so bile tolikšne, da so hrvaški in slovenski akademiki celo izdajali skupno literarno in kulturno revijo. Če danes glasno govorimo o dialogu, je bil ta v polnem razmahu že tedaj, ko sta Janez Ev. Krek in Anton Korošec prihajala pomagat hrvaškim katolikom ustanavljati prosvetne in združne ustanove; njuno delo pa je že šlo vzporedno z nastopom in mogočno akcijo škofa Mahniča s Krka. Obžalovati je le, da se je potem v novi državi toliko lepega zamajalo in se delo rešenja ter povezanosti danes iz istega središča ruši po idejah in akciji komunizma. Prvič v zgodovini obeh narodov ustvarja in išče komunizem priliko, da bi stare vezi prijateljstva in sodelovanja med obema narodoma kompromitiral.

Predavatelj p. Perović je nato podal pregled Mahničevih posegov v življenje hrvaškega naroda. Postal je oče katoliškega prepoveda na Hrvatskem in sicer najprej po mladini z zagrebške univerze. Vzrastel je „Domagoj“ in do leta 1925 je živitarila še Jugoslovanska katoliška dijaška liga, ki je bila ustanovljena še za časov Avstrije, pa se je potem razšla, ker pač ime ni bilo več uporabno, ko so tokovi bizantinizma trgali hrvaški katoliški narod od njegove zahodne usmerjenosti na verskem in kulturnem polju. Dasi je Mahnič umrl 1923, je bil njegov spomin še tako močan, da si je prvi akademski klub orlovske organizacije nadel imel „Mahnič“. Drugo polje je bilo posvečeno rojstvu in rasti hrvaškega katoliškega tiska in je vse res nastalo samo po njegovih zamislih in načrtih; gotovo je večino člankov verske, apologetične vsebine napisal ravno Mahnič. Ko je proučil pomen in nastanek slovanskega obrednega jezika v nekaterih škofijah hrvaškega Primorja, je postal odločen branilec njegove uporabe v cerkvi, dasi je naraščal odpor italijanašev, ki pa vključno podporam v Rimu ni uspel. Zvestobo najlepši svetinji hrvaškega katolicizma — glagolici je potem moral poplačati z ječo v Italiji, kjer si je nakopal bolezni, ki je ustavila njegovo delo na pragu nove, najbolj usodne dobe.

† JANEZ JALEN

Janez Jalen, še vedno eden najbolj branih in priljubljenih slovenskih pisateljev res pravi ljudski pisatelj, ki je bil s svojim ljudstvom duhovno popolnoma zraščel je umrl v Ljubnem na Gorenjskem, dober poldrug mesec pred dopolnjenimi petinsdemdesetimi leti (rojen 26. maja 1891) *

O njegovi predsmrtni bolezni in smrti je njegovemu prijatelju-duhovniku prišlo naslednje poročilo: „Gospoda Janeza ni več med živimi. Dne 12. aprila ob 19.30 ur je dočrpel svojo Kalvarijo. Bil je do kraja izmučen in zato smrtni boj ni bil prehud. S popolno oslavitvijo srca je bilo njegovo življenje kar hitro končano. Pokopali smo ga 14. aprila na Rodinah, kjer je želel biti pokopan v grobu svojih staršev. Skromen, kot je sam bil vse življenje, je bil tudi njegov pogreb. Njegovih stanovskih prijateljev je bilo preko trideset. Nekateri druge malenkosti okrog slovenskega pisatelja so bile pa le posledica sile razmer in najosnovnejšega bontona. Gospod je doživljenjsko ostal 'Jalenov Janez'. In prav tako. Tudi to ni brez cene. Vse pa po božji volji. Njegovo telo je mrtvo, duh pa ne. Ta bo živel, čeprav premnogim to ni po volji.

Bog ga je poklical na velikonočno osmino. Srečen, kdor umira tedaj.

Bog mu je vzel dar govora za polnih devet mesecev. Dopustil mu je izgovarjati eno samo besedo: 'O, Marija'. Dopustil mu je izrekati besedo imena Nje, ki jo je vse življenje častil, ki ga je rabil, kjerkoli ga je mogel, v svojih literarnih delih kateri se je vedno priporočal, zjutraj, opoldne in zvečer, in na katero se je zanašal ob svoji smrti uri, da se bo kot nebogljenec zatekal pod njeno varstvo, da ga popelje pred sodbo božjo. Imeti tako veliko vero v Marijo, to je velika in zagotovo učinkovita stvar. Bog mu je tudi določil, da je bila Marija Udarjena v Ljubnem njegova poslednja postaja. In tako je človek končno našel svoj 'zemeljski nič'.

Dovolj je bilo preizkušenj in trpljenja, in gospodu nazadnje ni bilo več ni tudi za svoja literarna dela ne. Kdorkoli mu jih je omenil, kajti razumsko ni bil prav nič prizadet do konca, čeprav od kapi zadet, je vedno zamahnil z roko, če to nima „nobene vrednosti.“

Ob smrti se je Janeza Jalna spomnilo Delo, 14. aprila 1966. Pisec spominskega

* PS: Zaradi neurejenih poštних razmer smo članek šele sedaj prejeli!

NADŠKOF DR. JOŽE POGAČNIK O PISATELJU JANEZU JALNU

Verski list *Družina*, ki izhaja v Ljubljani, je 1. maja prinesel kot osmrtnico za Janezom Jalnom govor, ki ga je pri pogrebu imel ljubljanski nadškof dr. Jože Pogačnik:

„Jalen je bil izrazita osebnost, pa pogled, s katere strani ga hočeš. Tak je bil katehet, župnik, družabnik in pisatelj: že v razredu med sošolci, tak kot kaplan, ves živ, zgovoren, z mogočno besedo, nagajiv in oster, je rad 'priskeal', kakor pravi sam o svojih osebah, fantovsko prešeren in na zunaj trd, skoraj robat. Vse to srečuješ seveda tudi v njegovem svetu, vendar se tam razodeva še druga poteza, ki je na zunaj pri njem nisi srečal: prava lirična rahločutnost za čustveni in duhovni svet, z globokimi, plemenitimi potezami, polna ljubezni in občudovanja za žrtev.

Jalen je bil o svojem pisateljskem poklicu trdno prepričan in je bil ves hud na ljudi, ki bi ga radi odvrnili od tega. Janez Sadar, Janez Pucelj in Janez Jalen so bili iz istega letnika bogoslovja in so se med sabo v nemali za literarno in umetniško delo: Sadar s pesmijo in sliko, Pucelj (Gorenjko) s pesmijo, karsneje s prevodi, Jalen pa z izvirno prozo. Ko se je Sadar po nesrečnem poskusu na praški akademiji z grenkim nasmehom umaknil na Koprivnik in 1926 za slepičem umrl, mu je Jalen postavil lep spomenik v Cvetkovi Cilki. Tam star gozdni čuvaj ob mrtvaškem odru pove zgodbo o učenem mladem duhovniku iz plemiške hiše, Honoriju, kako mu zaradi bolehnosti škof svetuje, naj gre za kako leto med pastirje pod Visokimi Turami. Honorij je brez obotavljanja šel tja, in 'ker ni imel učenih knjig in ne šolane družčine, je bolj iz dolgočasia ka-

kor iz zanimanja prisluhnil govornici govoril jancev. Ujel je neoblizano modrost v pogovorih in lepoto besede.' To je bila prava literarna smer tistega rodu, zlasti v katoliških vrstah (prim. še: A. Erjavec, L. Turšič, J. Cvelbar). Neoblizano modrost in lepota besede preprostega človeka!

Ne morem v teh spominskih vrsticah ocenjevati Jalnovega dela; vsekakor pa to zasluži v literarnem in morda še bolj verskovzgojnim delu. Jalen je le težko prepričal urednike, da ima pisateljski dar. O tem danes nihče ne dvomi. Že samo to, da je vse njegovo pisanje od začetka do konca slogovno tako enotno in samosvoje, da ga namah spoznaš, gre prijetno loči od očetov brezosebnega, meddlega, pustega pisanja. Če kaj, pust Jalen nikoli ni. Celu preveč na učinek že ne včasih zgodbo, da je v nevarnosti varjetnost: venomer te grabi za grlo in ti draži solze. Njegov svet je poln mladosti, plemenitosti in hudobije, požrtvovalnosti in sebičnosti, od Doma do Vožarjev. Koliko Ančk, Cilka, Minc, Pavel, Polonc in tako naprej; koliko Markov, Janezov, Tinetov, Blažev, Tomažev, Andrejev in tako naprej nas navaja z občudovanjem in voljo, da jih posnemamo. Šibka stran Jalnovih povesti je zgodba; te se kar trga in zgublja v mikavnih slikah, idilah, polnih miline, v samostojnih zgodbah in pripovedih.

Resnična umetniška moč pa je Jalnovo dojemanje narave. Veliki svet vršacev, planin in gozdov z omotično močjočnostjo prepadov in sten ga prav tako prevzema kakor drobni svet rastlin in živali. Vse je prepletano s toplino ljubezni in občudovanja in povezano s človekom v tesno enoto. Jalen zna čudovito opazovati pa tudi veliko drobnosti ve iz tega sveta; še več: povsod najde 'globlje' pomene, simbolne vrednosti.

obrazi in obzorja

članka, Jože Snoj, skuša oznamovati Jalnovo pisateljsko bistvo s pojmi, ki so tuji Jalnovemu krščanskemu gledanju na svet in življenje. Označitev "Bobrov" (značilno je, da mu je Državna založba izdala v ponatisu samo to knjigo, to pa dvakrat, 1956 in 1965) ni samo nestvarna, ampak tudi nepietetna. Tole piše Jože Snoj: „Ta trezni vitalizem, to idilično kruto poezijo boja za obstoj pa je Jalen do kraja razvil šele v drugi izmed svojih pisateljskih izdanj (prva bi bila „slovenska inačica alpske povesti heimatunstovskega žanra“) - v "Bobrih". Nepregledno široke in brezlične epske snovi se je lotil z utopično domišljijo kakega Wellsa (!) in pogansko pionirsko strastjo kakega Hamsuna. Na podlagi arheološkega in zgodovinskega znanja, poznavanja sedanje barjanske pokrajine in presenetljive dosledne družbeno razvojne dialektike je zasnoval vzpon, vrh in upad mostiščarskega silaka-individualista.“ Po tem pa ta nespoštljivi zlorabnik besed vzklika: „Kakšen trezen, domala materialističen odnos do zagonetnega pojava spiritualizma in religije razkriva na primer Jalen v Bobrih, in kako agnostično spoštljiv je na obe strani.“ Zopet pojav vnašanja pisatelju tuje misli, ki ga je Jože Snoj že enkrat zagrešil pri Cankarju. Toda tedaj vsaj ni pisal nekrologa. Janez Jalen je religijo najstarejšega človeka vestno preučeval, tudi iz razprav Lamberta Ehrlicha, ki je po prvi svetovni vojski znal vzbuditi med slovensko duhovščino veliko zanimanje za zgodovino religije. Tudi v tem oziru je bila slovenska kultura že nekoč bolj „napredna“, kot je sedaj.

Ponarejevalsko prikazovanje Jalnovih misli in namenov v "Bobrih" pa se izkaže tudi kot dejanje intelektualnega nasilja, ako se naveže na pritisk, ki mu je že bolnega pisatelja podvrglo partijsko kontrolirano založništvo. Založba je namreč pred ponatisom te v slovenski literaturi tematično edinite knjige zahtevala, da Janez Jalen spremeni v delu prav tista mesta, ki so zvezana z etičnim in religioznim življenjem človeka, ki je na koncu mlajše kamene dobe, v enolitiku ali bakreni dobi in v začetku bronaste dobe živel na koliščih Ljubljanskega barja, po trditvah Morga-novih in Engelsovih, v marksizmu kononiziranih konstrukcij, ki jih je etnološka ve-da že zdavnaj zavrgla. Veliko poguma in tveganja je pokazal pisatelj, ki je kljub temu, da je živel v gospodarskih težavah, postavil nasproti temu za nekulturno „kulturno politiko“ tipičnemu izkoriščanju človeške revščine „socialistične družbe“ kremenitega gorenjskega moža in popravke odklonil.

Društvo slovenskih pisateljev se je dramatika in pisatelja Janeza Jalna spomnilo na žalni seji 14. aprila v Ljubljani.

naj bo v očnici, preslici, šmarnici ali mlademu vinu (izvirna hvalnica vinu v Ogradu) ali v srni. Njegov 'trop brez zvoncev' (divjačina) je skoraj prava človeška družba. Včasih se zazdi, da Jalen piše zato, da se naslaja ob lepoti narave.

In Jalnovi junaki! Res niso revolucionarji in vojskovodje, pa po vrsti velikani plemenitosti po srcu. Marko bo mladega človeka zmeraj osvojil in navdušil, Pavla zmeraj prevzela, Ančke, Polonce in Mince pa zmeraj razveselile in plemenitile. Pavla in Andrej bosta zmeraj pričala — pa kako! — za Marijo iz Družine, da se ni rodila prepozno. Mlada ciganka Kati bo za dolgo ostala v spominu bralcem. Skratka, njegov svet učinkuje tako sončno in zdravilno, da je vredno hoditi v ta visoki višinski svet.

Ko ob Jalnovem grobu mislim na njegovo delo in junake, mi je srčno žal, da je pisateljstvo tako zamrlo med duhovniki. Med mlajšimi se je oglašal Janez Kmet — pa je že omagal. Res, po sili ne more nihče pisateljvati, vendar se bojim, da je v tem ali onem pravi dar bil, pa ga ni spoznal in razvil. Nič ne dvomim, da je v tem velika škoda. Ob koncu želim, da bi Mohorjeva družba čimprej začela izdajati Jalnove spise, zakaj ljudje jih bodo brali s podobno slastjo in pridom kakor Finžgarjeve.“

Janez Jalen. Življenjski podatki. Rodil se je 26. 5. 1891 na Rodinah, župnija Breznica. V duhovnika posvečen 22. junija 1915. Kaplan v Srednji vasi v Bohinju, v Črnomlju, Stari Loki, Trnovem in Ljubljani: Katehet: Ljubljana - Moste od leta 1921. Upokojen 1933 zaradi pisateljstva. Župnijski upravitelj v Grahovem pri Cerknici od leta 1948, v Ljubnem na Gorenjskem od leta 1957. Umril je 12. aprila 1966 v Ljubnem, po-

kopan 14. aprila v rojstni vasi. V Ljubnem je vodil pogreb in mu govoril ljubljanski nadškof.

— Glas je v 9. številki poročal o dialogu na otoku Herreninsel na Chiemskem jezeru med katoliškimi intelektualci ter zastopniki marksističnih, zlasti komunističnih skupin. Izvleček smo posneli iz pariškega „Le Monde“. Navedli smo, da je bil med udeleženci tudi Karl Rahner SJ. Pred dnevi pa smo brali, da je p. Rahner poslal protest Osservatorju Romanu, ker da o njegovih izjavah na dialogu ni pravilno poročal. Po pariškem listu je tudi Oss. Rom. ponovil, da je p. Rahner izjavil: „... Boga ni mogoče spoznati.“ Toda sedaj p. Rahner popravlja, da se ni izjavil v tem smislu, „ker bi to bila navadna herezija“, ki pa je ne bi mogel zagrešiti, saj je bil trideset let profesor dogmatike. Trdil je pa, da Boga ne moremo doumeti in to je dogma za katoliško vero. Urednik Oss. Rom. odgovarja p. Rahnerju, da se je pri pisanju naslanjal na poročilo v „Mundu“, ki je edini poročal o dialogu dobesedno, vendar je dodal, da je „Mondov“ dopisnik take besede p. Rahnerju „pri-pisoval“.

— POLJSKI PRIMAS KARDINAL WYSZYNSKI je praznoval maja 20-letnico škofovanja. V Lublinu je vodil s podobo Čentohovske Marije, (ki roma zdaj po Poljski v proslavo tisočletnice) procesijo, ki je bila dolga 2 km in se je zbrala na njej čez stotisoč oseb. Procesija ni bila ne naznanjena in ne dovoljena, ampak se je zbrala sama od sebe, čeprav so tisti čas komunisti imeli kolesarske dirke, filmsko predstavo na javnem trgu in še drugo prireditve. Te procesije delajo režimu težave ter je direktor za verske zadeve pri vladi izjavil, da bo „izvajal pravne posledice“.

Po predavanju se je razvila živahna debata z opozorili, kako se je prejšnja nevarnost bizantinizma povečala z akcijo mednarodnega komunizma, ki ima za središče Moskvo.

Za konec se je vodja večera zahvalil predavatelju, opozoril pa na nujnost takih in podobnih srečanj ter večerov, saj je v duhu sodobnega ekumenizma, da se tak dialog nadaljuje in poglobi.

TRETJI KULTURNI VEČER

O ZMOTI

Tretji kulturni večer je bil v soboto 18. junija in je privabil v letošnji sezoni doslej največje število poslušavcev; prišlo je tudi mnogo novih prijateljev, kar je bilo res zelo razveseljivo in jih prav iz srca pozdravljamo.

Večer je začel Ruda Jurčec, ki je pozdravil navzoče, zlasti pa predavatelja prof. dr. Vinke Bruma z ugotovitvijo, da se s tem nadaljuje vrsta predavanj v okviru filozofskega odseka, ki je prav po zaslugi dr. Bruma skozi dosedanje sezone dajal največ večerov in že nocojšnji drugi v tej sezoni in je napovedan že četrti. Gre mu torej že vnaprej iskrena zahvala.

Predavatelj je povedal, da je njegovo predvajanje le eden od sestavkov, ki jih je lansko leto predložil za Velikonjevo literarno nagrado. Mnenja je, da imajo člani in prijatelji Slovenske kulturne akcije pač pravico zvedeti, za kaj se je nagrada podelila. Ker je mogoče in verjetno, da se bo natis celotne zbirke še zakasnil, čeprav je v rokopisu pripravljena, uporabljata to priložnost, da jo vsaj v enem odlomku predstavi poslušavcem.

Zmota je parazitski privesek ali nadomestek resnice; nima lastnega bitja in življenja. Zato moramo o njej govoriti le v zvezi z resnico. O resnici pa govorimo v ontološkem pomenu besede, ko mislimo na resničnost stvari samih, ali pa v logičnem smislu, ko menimo resničnost naših sodb o stvareh. Naše sodbe, kadar niso le prevzete od drugih, so naši spoznatki. Kot taki so ali naša spoznanja (resnične sodbe) ali naše zmote napačne, neresnične sodbe.

Zmote so torej napačni spoznatki. Zagrešimo jih, najprej, ker je stvarnost, ki jo raziskujemo, tako bogata, zapletena in globoka, da ji naš um ni povsem kos. Tudi vsi človeški umovi skupaj in v zaporedju rodov ji ne morejo do dna. Še po skupnem in dolgotrajnem naporu se le bolj ali manj približamo resnici.

A zmote se rodijo tudi iz slepil, ki raziskovavce motijo, da ne vidijo dovolj jasno, da včasih vidijo, česar v njih ni. Med temi slepili so tista, ki jih je našteval že Fr. Bacon (idola). Pridati bi mogli še dve: Prvo je prevelika vera v učitelje in v njihovo nezmotljivost, posebno pri komentatorjih velikih mojstrov. Drugo in v obratnem smislu pa je pretirana skrb za originalnost, ki hoče vedno začeti iznova in zavrača vsako izročilo.

Kadar govorimo o zmotah, moramo razlikovati tudi med zmotnimi sestavi in posameznimi zmotami. Prvi lahko poleg zmote vsebujejo tudi kake resnice in so ravno te, ki jih delajo privlačne in sprejemljive. Ko one odklanjamo, ne smemo prezreti teh drobnih resnic, ki jih utegnejo vključevati.

Radi govorimo o preganjanju zmot. Že sv. Avguštin nas je opozoril, da s tem ne smemo preganjati tistega, ki se je zmotil ali se moti. A tudi o zmotah bi bilo pravilneje reči, da jih moramo popravljati ali čistiti, ne pa preganjati. Ne smemo pozabiti, da je popolna zmota nemogoča, je le privesek resnice. Zato bolj poudarjamo resnico, kakor pa preganjamo zmoto!

Do neke mere so zmote neogibne, če tudi še tako vestno in vneto iščemo le resnico. Mar- (Dalje na 6. str.)

Vinko Brumen

GOSLI

„... nekdo
zaviral ondan je naši zabavi —
takoj smo mu gosli razbili na glavi.
In veš zakaj? Na uho to novico:
bil je še mlad — pa je sviral resnico!

Oton Župančič

Nekateri dnevi so izredno dolgi. Eden je tisti, ki ga omenja sv. pismo stare zaveze: Izraelci so se bojevali in sonce je ostalo na nebu, dokler niso zmagali. Dan je bil podaljšan in s tem je bilo pomagano dobri stvari. Lahko pa je obratno. Tako tisti „ondan“, ki ga omenja pesnik, med nami še zmeraj traja. In ne služi dobri stvari. Še zmeraj imamo navado, da razbijamo gosli na glavah tistih, ki se drznejo zasvirati resnico.

Na naši „zabavi“ ne svira samo goslač. So še drugi instrumenti, med njimi boben. Nikomur pa ne pride na misel, da bi boben komu razbijal na glavi. Boben je namreč top, votel, zato bobneč instrument. Njegovo bobnenje nam godi. Zmeraj je med nami dobrodošlo deklamiranje puhlic o... čemer koli, samo da v njih ni resnice, pač pa čim več laskanja. Ne, votlo donečih bobnov pri nas res ne razbijamo.

A gosli so plemenit instrument. Na gosli se igra melodija, na gosli se izražajo njeni najrahljši odtenki, gosli težko lažejo. Če bi to poskušale, takoj zahrešči in se hitro opazi. Zato nam niso ljube. Če zaigrajo, kakor morajo zaigrati, če zares zaigrajo resnico, jih razbijemo, razbijemo na glavi tistega,

ki je nanje zaigral, ker je zaigral resnico. Bobnenje pač, a igranja gosli, ki svirajo resnico, ne maramo slišati.

Kakšno krivdo imajo gosli? Da so zaigrale resnico? To je njihov poklic, to je njihovo poslanstvo, ki izhaja iz njihove narave plemenitega instrumenta, instrumenta, ki lahko svira le resnico ali pa hrešči. Plemenit instrument ne more lagati: v svoje strune more loviti le resnico in le resnico izražati v svojih melodijah.

Nek pregovor pravi: Ne razbijaj zrcala, če imaš grd obraz! Zrcalo ni krivo, zrcalo ne laže. Če te moti slika, ki jo odraža, daj si popraviti obraz!

Če komu resnica ni všeč, ni kriva ne resnica, ne tisti, ki jo odkriva ali oznanja, marveč le on sam, ki ga resnica boli. Če kje kaj ni v redu, je to pri njem. Pri sebi naj torej skuša nekaj razbiti, ne pa iskati krivde zunaj sebe, pri drugih!

Kdaj bomo kulturno in moralno toliko dorasli in dozorili, da bomo znali spoštovati tudi svobodo drugih in mogli prenesti mnenja in nazore, ki so drugačni od naših? In če bomo našli v njih kaj zares napačnega, da bomo skušali to pokazati in dokazati, ne pa pavšalno obsojati, morda celo s potvarjanjem in zavijanjem? Kdaj bomo postali sposobni za odprt dialog med nami samimi?

Rado in mnogo se sedaj tudi pri nas govori o svobodi. Toda še raje s kakim pridržkom: imaš svobodo, a znaj jo prav ceniti in uporabljati; ne ruši svetih hramov, v katere nekateri zapirajo

svoje krive ambicije in napake! Čeprav so te največja nesreča za vsako skupnost, se to ne sme povedati; s tem se razdira, se ruši skupnost. Svoboda pač, a le svoboda kužka, ki sme iti, kamor ga na vrvi vleče gospodarica, ne sme pa si iskati svoje poti, čeravno bi bila pravilnejša. Ne, s tem bi razdvajal.

Ne umem, zakaj se nekateri tako boje svobode kakor resnice. Pravijo, da se svoboda ne sme zlorabljeti. Vse je mogoče zlorabiti, tudi svoboda. Še bolj pa nedotakljivost, s katero se hočejo nekateri zavarovati. V vsaki zlorabi je zlo. A kar se svobode tiče, izvira mnogo več zla iz kratenja svobode, zlasti kadar se krati svoboda povedati resnico, naj je prijetna ali ne, kakor pa iz zlorabe svobode. Kadar se krati svoboda povedati resnico, se branijo laži, napake, zgrešene ambicije..., in te so večja nesreča kakor pa še tako neprijetna resnica.

Sploh je težko razumeti, kako bi resnica mogla biti kdaj zlo ali kako bi mogla povzročiti zlo. Če kaj poruši, pač le zato, ker ni bilo zgrajeno na resnici. Kaj takega porušiti, pa ni zlo.

Zato spoštujmo zmeraj resnico, služimo ji, celo iščimo je, in hvaležni bodimo vsakomur, ki nam pomaga do nje! Skušajmo ohraniti vsaj v sreih tisto mladost, ki po pesnikovih besedah še svira resnico, ki še ljubi resnico, ki zna, hoče in si upa spoznavati, oznanjati in — poslušati resnico, vso resnico, vsako resnico! Prav tako se ne bojmo svobode, ki je neobhoden pogoj za iskanje resnice! Bolj se bojmo vsakega kratenja svobode kakor pa njene zlorabe.

Zlasti pa — ne razbijajmo gosli, ki svirajo resnico! Ko smo jih razbili, pa se ne pritožujemo, če smo potem stopili na razbitine in se nam je kaka trska zarila v palec!

NOVO NOVO
KAREL MAUSER
LJUDJE pod BIČEM

Trilogije 3. del, 436 strani

Cena: vezana 900 pesov; broširana 750
Knjigo bodo naročniki lahko dvignili
na kulturnem večeru 2. julija, ali pa
v pisarni Slovenske kulturne akcije,
Ramón L. Falcón 4158.

(možno je plačevanje v obrokih)

IZŠLO

IZŠLO

— Pevski zbor Gallus je v nedeljo 26. junija 1966 priredil koncert slovenske pesmi v dvorani Slovenske hiše in sicer v prid gradnje Slomškovega doma v Ramos Mejía. Dirigiral je dr. Julij Savelli.

— Na starodavnem gradu v Gorici so imeli večer mednarodne poezije, ki ga je priredila zveza „Mittleuropa“. Prišli so pesniki iz šestih držav. Slovenske je zastopal Ciril Zlobec, ki je bral v slovenščini, ker je v dobi it. okupacije moral v svoji rodni Gorici zatajevati svoj materin jezik. Srbske pesnike je zastopal Nikola Miličević, hrvatske Miodrag Pavlović in Makedonce Matej Matevski. Zlasti slednji trije so poudarjali, „kako se današnja poezija v J. razlikuje od prejšnje... Danes so pesniki v J. sami. Prvotno povojno navdušenje se je umirilo in kar je bilo takrat na višku opevanja, skuša danes preiti v pozabo kot dejanja, ki niso nikomur v čast. Današnja mladina se ne bo navduševala za dela svojih očetov v zadnjem dvajsetletju.“ (Kat. gl., 26. maja 1966).

(Dalje s 5. strani)

sikatero resnico smo odkrili šele, ko smo prej poznali zmoto. Tako imajo zmote tudi svoj pomen za odkrivanje resnice. Posebno vlogo v zgodovini igrajo vsakokratne tako imenovane moderne zmote. To so napačne „rešitve“ aktualnih problemov, katerim nismo našli pravih rešitev ali pa smo že nekoč odkrite pozabili.

Naše razmerje do zmote ne sme biti tako, kakor da bi zmota bila neko bitje, nekaj, kar živi lastno življenje in ga je zato mogoče ubiti, uničiti. Zmota je, kakor so učili že stari misleci, le nek pogrešek, nek defekt resnice, ali boljše spoznanja resnice, ki ga ni mogoče odstraniti, izrezati ali izžgati, temveč le premagati s tem, da izpolnimo, okrepimo resnico. Bolj kakor zmoti naj bo tedaj naša skrb posvečena resnici, tej hčerki božji, kakor jo imenujemo!

Pač pa moramo od zmote vedno dobro razlikovati tistega, ki se moti. V njem moramo znati in hoteti vselej spoštovati človeško osebo, ki je naravnana na resnico, tudi kadar trpi zmoto.

Predavanje je bilo sprejeto z obilnim aplavzom in je takoj sledila živahna debata (gg. Sodja, France Papež, Simon Rajer, Drnovšek, Ruda Jurčec). Predavatelj je pri tem nekatere misli še bolj razčlenil. Obilen aplavz ob koncu je pričal, da je bila prireditelj med najbolj uspešnimi. Predavatelj in vodja večera sta še opozorila na prihodnji kulturni večer 2. julija, ko bo p. Kukovica razčlenjal vzporedno snov, ko bo razlagal témo: Čemu II. Vatikanski koncil.

— Akad. slikarica Bara Remec je dne 27. junija 1966 odprla razstavo svojih del v galeriji Van Riel v Buenos Airesu. Odprta je do 11. junija.

Sobota 13. avgusta ob osmih
na odru Slovenske hiše
gledališki večer

BESEDE, BESEDE, BESEDE..

*

Šesti kulturni večer v soboto
20. septembra ob sedmih
pri Bullrichu

OB IVANU CANKARJU

Predaval bo pesnik
France Papež

*

Sedmi kulturni večer v soboto
3. septembra ob sedmih
pri Bullrichu

Predaval bo umet. zgodovinar
Marijan Marolt

*

Osmi kulturni večer v soboto
17. septembra ob sedmih
pri Bullrichu

Predaval bo
dr. Srečko Baraga

*

Sobota 15. oktobra
SODOBNA MEMOARNA
LITERATURA
(Sartre, Ehrenburg, J. Green,
Max Frisch, Ernst Jünger)

Predaval bo pisatelj
Ruda Jurčec

Drugi Vatikanski koncil se upeljava in že prilagaja zunanjim oblikam življenja s podobnimi pretresi in težavami, kakor so se opazala ob začetku koncila. Na prvem zasedanju so koncilski očetje nekaj tednov opažali, kako se jim povsod stavljajo ovire in je celo kazalo, da se bo vse podrló. Podobno se dogaja sedaj ob uresničevanju njega sklepov; oblikujejo se oblike in sredstva za izvajanje sklepov v življenju vernikov. Dasi se povsod ugotavlja, kako se za vse pričena nova pomlad, pa se nekateri poglavja začenjajo s pravimi bolečinami in celo polemikami, ki bodo ponekod še dolgo trajale (Nizozemska, Francija, ZDA).

Med glavnimi značilnostmi se ob začetku opaža, kako vdira v ospredje dvoje: *teologija in politika*. Teologija se trga s svojih pedestalov in prepaja življenje laikov, ko se morajo sedaj pripravljati za sodelovanje v obnovljeni cerkvi s poznavanjem najglobljih osnov bogoslovja, moglo bi se reči, da se teologija laizira; po teoloških fakultetah je vedno več študentov — laikov ter celo že profesorjev — laikov. Na drugi strani se v življenje cerkve in njeno delo vriva politika, ki se s tem trga z osnov laičnosti in dobiva ponekod že religiozno, sakralno vsebino. Prvi Vatikanski koncil se je leta 1870 zaključil v naglici in z občutjem, da bo Cerkev utonila pod valom laičnega liberalizma in bo nad vsem zavladal goli pozitivizem, takratna najmočnejša oblika protiverskega gibanja. Po komaj sto letih pa opazamo, kako se politika, najmočnejše sredstvo v rokah laikov, bori za nove globine prav z načeli, ki jih sodobni družbi nudi Cerkev kot najtrdnjše temelje za prejeno življenje modernega sveta. Umik Cerkve iz javnosti po letu 1870 je bil torej samo navidezen; kako zelo se je medtem izvotlilo liberalno, laicistično gibanje, se vidi prav iz zagate sodobne mednarodne politike, ko se s toliko muko gradijo temelji za novi svet in se v tej borbi kaže ravno podoba Cerkve v novi svetli luči.

STRAH PRED POLITIKO

Kar se v cerkvi dogaja na teološkem polju, nosi v glavnem v sebi vse pojave mladostnosti. Sklepi koncila slone na širini in čim globlje se vanje podajamo, tembolj se nam odpira njihovo bogastvo. Laikom približana teologija odpira vsemu v cerkvi najširše možnosti optimizma.

Na polju politike pa je položaj drugačen! Po drugi svetovni vojni se je politika znašla v krizi in še danes se niso izoblikovale zamisli za njeno popolno izčiščenje. Fašizem, nacizem in komunizem so svet spravili v katastrofo druge svetovne vojne, toda že desetletja poprej so s protiljudskimi ukrepi politiko oropali sleherne globine in vere. Stranke so s totalitarizmom politiko zadušile. Kjer so ti sistemi prišli na oblast, so ljudstvu odvzeli osnovne politične pravice in ko so se proglasili za edino zveličavno stranko, so podrlí temelje za pravo izživljanje državljanov v politiki. Politika je postala last vladujočih cekajevcev, daleč od ljudstva, kakor v časih najkrutejšega absolutizma cesarjev in kraljev.

Vendar je politika prišla v krizo že kmalu po francoski revoluciji, ko se je povsod upalo, da bodo z zmago meščanstva prišle do jasnih in izdelanih pravic široke množice ljudstva. Pokazalo pa se je, da je bila revolucija prešibka; po letu 1848 je v Franciji, domovini liberalnih idej, spet zavladal bonapartizem s cesarjem Napoleonom III na čelu, po njega propadu leta 1870 pa se je pod vodstvom Prusije začel nad Evropo raztezati sistem kneza Bismaacka in se je proti njemu začelo potem pod vodstvom Marxa in socialne demokracije revolucionarno gibanje proletariata, ki je v bistvu oblikoval potem tudi fašizem in nacizem (obe stranki sta se tudi nazivali, delavski - proletarski) in se je nad Rusijo razlil marksizem, to je v tistem delu Evrope, ki ga je Marx smatral za najbolj nesposobnega za komunizem.

Politika je drvela na dno in veliki duhovi Evrope so se proti koncu 19. stoletja s prezirnom odvračali od tako zmalčene vrednote. Če so na dan spravili Goethejev izrek: „Politika je kup umazanije“, tedaj je tako gledanje samo še pospešilo skorajda paničen beg intelektualcev pred vsem, kar je nosilo znake političnosti. Kakor je v umetnosti zavladal larpurlartizem, tako se je vzporedno začelo izvajati strogo ločevanje med politikó in pristnim duhovnim ustvarjanjem. Ko je potem marksizem oblike političnega boja zaostрил in ponižal, je bil beg idejnih in miselnih tokov iz politike še naglejši. Pozitivizem sam je miselno življenje zelo poplitvil, idejna revščina se je v politiki še

bolj očitovala, razgaljeno strankarstvo z vsemi svojimi hibami se je polastilo najplehkejše domislice nemške politične filozofije, ko se je rodila publica „Weltanschauung-svetovni nazor“ in so z njo strankarji hoteli najti „religiozno“ nadomestilo za idejno praznino. Zanimivo je, da je ta nesrečni izraz zajel predvsem nemški, srednjeevropski svet po prusovski ter romanski in anglosaksonski narodi še danes nimajo besede, s katero bi to nemško spakedranko prevedli ali nadomestili. Prvo polovico našega stoletja je strankarsko življenje v Srednji Evropi raslo pod dežnikom tega skrupuala in se nanj danes najbolj krčevito obešajo zlasti pripadniki marksističnega tabora, ko se trudijo rešiti „religiozne“ svetovno nazorne osnove svojega gibanja. Kakšen je položaj, se opaža na simpozijih, ki služijo dialogom med katoliškimi in marksističnimi skupinam. Če je Cerkev odprla svoje pojmovanje svobode vesti vsem, tudi nevernikom in jim izrekla spoštovanje za njihovo prepričanje, se marksisti hermetski zapirajo, kadar pride na tehtnico debata o odpravi strankinega monopola nad svobodo vesti in človeške osebnosti.

IZKUŠNJE V BERLINU

Nemčija je rodila to posodo za religioznost v politiki z metafizično osnovo po načelu Weltanschauung. Pritisk monopola je bil tolikšen, da so se nekateri misleci še pred začetkom našega stoletja umikali iz Nemčije v prostovoljno emigracijo, ker zlaganosti takega pojmovanja politike niso mogli prenašati (Heinrich Heine). Danes pa so se prav v Nemčiji začele zbirati skupine mladine z željo predreti oklep in se v smislu koncilskih idej odpreti pravi ekumeničnosti.

Med nemškimi univerzami uživa velik sloves vseučilišče v Freiburgu, za Münchenom največjem katoliškem središču Nemčije. Skupina akademikov se je odločila za dialog s svojimi tovariši v Vzhodni Nemčiji in tamkajšnje oblasti so naglo dovolile obisk iz zahoda. Konec aprila so bili razgovori v Berlinu in Leipzigu, vendar so zunanji uspehi malenkostni. Globljim razgovorom o vsebini sodobnih pojmovanj o svobodi so se komunistični tovariši naglo umikali na dialog o zgolj političnih, strankarskih problemih; dialogi so se končavali v pozive za ustanovitev skupne politične fronte (ljudske fronte). Zastopniki partije so se ozirali samo nazaj, dolžili demokracijo za podporo nacizmu in terjali povezavo vseh oblik javnega življenja v novi sindikalni centrali vseh gibanj in bi bili vsi sloji pod vodstvom samo ene politične stranke — komunistične partije. Izjavljali so, da je pravo občestveno politično ustvarjanje izven partije nemogoče, izključeno. Saj partija pripravlja novo preosnovo sveta kot kozmopolitske enote.

Dialogi v tej smeri so torej izgledali neplodni in freiburški akademiki so se odpravljali na povratek praznih rok. Vendar so se kmalu znašli in prenesli „dialog“ na zasebno plat; po stanovanjih so bili potem „tajni“ sestanki, kjer so njihovi vzhodni tovariši izjavljali, da naj javnih izjav pod nadzorstvom zastopnikov stranke ne jemljejo kot definitivne; prava mladina živi namreč v katakombah in ni daleč od idej ekumenskega pojmovanja koncila na zahodu. Ko so jih freiburški akademiki vabili v emigracijo na zahod, so pa predlog odklanjali, ker so svojo prisotnost v trpečem svetu na vzhodu stavljali pred ugodje, ki bi ga uživali na zahodu; le to so dodajali, da naj se tovariši na zahodu zavedajo, kako je z njimi in kaj raste tam mimo monopolnih ukrepov rdečih režimov. Freiburški akademiki so odšli in izražali upanje, da se bo naslednji dialog mogel organizirati v Freiburgu letošnje jesen; ostaja pa odprto vprašanje, ali bo vzhodnonemška vlada izdala potna dovoljenja. Na polju politike gre tedaj v okviru ekumenskega gibanja po koncilu za vprašanje, ali se bo proti duhovnemu, kulturnemu vrednotenju politike kot vseobče, človeške dobrine obdržalo na površju ozko naziranje o primarnosti strankarskega monopola nad pojmovanjem o vesti, svobodi, ali pa se bo odprla prava pot za novo pojmovanje o politiki kot teologiji, filozofiji, umetnosti enakovredni vrednoti! Verjetno ni samo slučaj, da so proti zablodam in nasilju komunizma danes v prvi vrsti borbe književniki in umetniki (proces proti Sinjavskemu in Danijelu v Moskvi). Ob velikih prelomih v evropski politiki so Hugo, Lamartine v Franciji, Mazzini, Gioberti v Italiji, in Görres v Nemčiji

— **ŪSPEH POLJSKEGA GLEDALIŠČA V JUGOSLAVIJI:** Varšavsko gledališče ATENEUM, se je udeležilo v Jugoslaviji Festivala malih odrov v Sarajevu ter nastopilo med drugimi poleg v Sarajevu še v Tuzli in Novem Sadu in drugod ter dobilo lepa odklikovanja: Zlati lovorov venec in Zlato masko.

— **SIENKIEWICZEVO LETO NA POLJSKEM:** 4. maja je minilo 120 let od rojstva največjega in najbolj znanega poljskega romanopisca Henrika Sienkiewicza, 15. novembra pa bo minilo 50 let od njegove smrti v Švici. Po prvi svetovni vojni so njegove ostanke prepeljali v domovino. (Pri prevozu v Pragi so mu Čehi pripravili v Narodnem muzeju svečan sprejem, pri katerem je bil navzoč od Slovencev Tine Debeljak.) Za letošnje leto je napovedanih na Poljskem vrsta akademij in proslav ter jubilejnih izdanj, poljski PEN klub pa pripravlja v Varšavi razstavo vseh njegovih del ter vseh prevodov na tuje jezike, ki jih je ogromno. Saj je npr. roman „Quo vadis?“ ena najbolj popularnih knjig na vsem svetu.

— Že skoraj poldrugo stoletje so je razpravljalo o tem, ali je bil sv. Stanislav, poljski škof, ubit na Skalci od kralja Boleslava Drznega, pozneje „mutca osojskega“, kakor trdi tradicija, ali pa je bil obsojen samo na odrezanje prstov in je umrl potem naravne smrti, kakor je trdil zgodovinar Gall. Zdaj je nadškof krakovski dr. Stanislav Belcha ustanovil posebno komisijo iz zdravnikov, znanstvenikov in drugih, da preišče svetnikovo lobanjo, ki jo hranijo v wawelski stolnici. Komisija je ugotovila, da je sv. Stanislav umrl zaradi udarcev, predvsem zaradi udarca v tilnik. Tako je zdaj od poljskem mileniju tudi mučeništvo sv. Stanislava dobilo novo potrdilo.

— Slovenska matica je objavila podatke o knjigah, ki jih ljudje najrajši kupujejo in so izšle v njeni založbi. Na prvem mestu je Vojeslava Moleta Umetnost južnih Slovanov (znanstveno delo, ki ga je iz poljščine prevedel France Vodnik). Slede novele Miška Kranjca Ukradena ljubezen, nato pa Mateja Bora prevod Shakespearove drame Troilus in Kreside, pa Janeza Menarta Soneti.

— Graška založba Forum je izdala pesniško zbirko treh sodobnih pesnikov: Slovenca Kajetana Koviča, italijanskega pesnika Luciano Morandija, pa francoskega Jean-Charles Lombarda. Vse pesmi je prevedel avstrijski pesnik Alois Hergouth. Kovič je v zbirki zastopan z 12 pesnimi.

— Pri pariški založbi Seghers je izšla v francoščini pesniška zbirka Mateja Bora „Sledi naših senc — Les traces de nos ombres“, v množični nakladi 100 tisoč izvodov, v zbirki „Autour du monde“. Knjiga je antologija iz vseh dose-

danjih Borovih pesnitev. Osnovni prevod je opravil slovenski prevajavec Viktor Jesenik, francoski pesnik Marc Alyn pa je prevod pesniško obdelal in mu napisal uvod, kjer podaja kratek pregled sodobne slovenske lirike. Lani je Marc Alyn izdal prevod Kosovelovih pesmi pri isti založbi in napisal o pesniku zajeten esej.

— Prijatelj iz Morona nam piše: „Glas v novi obliki postaja res glede kulturne razglednosti nekaj najboljšega, kar premoremo. Moja srčna želja je, da bi ostal na tej višini in se držal te smeri in naj bi se po možnosti še razširil. Mogoče ne bi bilo napačno, ako bi Glas prinašal krajša poročila o slovenski kulturni dejavnosti tudi v drugih jezikih (španščini ali angleščini), saj poznam mnogo znancev v Argentini in Severni Ameriki, ki se zanimajo za naše kulturne zadeve. Vsem sodelavcem in prijateljem pri Slovenski kulturni akciji moje priznanje in lepe pozdrave...“

— Prvi zvezek biografsko-bibliografskega leksikona pisateljev Jugoslavije je v tisku. Knjiga bo izšla v Novem Sadu. Obsežno delo bo končano 1970 in ga pripravlja 208 strokovnjakov iz vseh kulturnih središč Jugoslavije. Delo se bo raztezalo na dobo od 9. stoletja do leta 1964. Pobudo za leksikon so dale Srbska, Hrvatska in Slovenska matica ter stolica za makedonsko književnost v Skopju. Do konca leta bodo pripravljene vsi rokopisi za delo, ki bo obsegalo 3000 strani. Tako je končano poglavje o srbski književnosti v 18. stoletju ter poglavja o realizmu v srbski, hrvaški in slovenski književnosti.

— Štirideseteri v francoski Akademiji so za novega člana izvolili Jeana Mistlerja, dolgoletnega parlamentarca in ministra francoske radikalne stranke. Ker je leta 1940 glasoval za pooblastila maršalu Petainu, se je po letu 1945 moral umakniti v zgolj kulturno udejstvovanje in je poleg pisateljjevanja napisal številne knjige tudi o sodobni glasbi. Posebno so znane njegove monografije o Rihardu Wagnerju in bil je prvi, ki je več pisal o glasbenikih iz Srednje Evrope. Stalno objavlja kritike o glasbenih dogodkih in sicer v „Revue de Paris“ in dnevniku „Aurore“. Sedaj je bil počaščen z vstopom v Akademijo in sicer na sedež, ki ga je zavzemal več desetletij grof Robert d'Harcourt, žurnalist in publicist in znan strokovnjak za presojo nemških političnih problemov.

— Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Ljubljani je za leto 1964 izdala Letopis — XV. knjiga. Poleg organizacijskih pregledov je na 184 straneh še poročilo o delu inštitutov in komisij ter biblioteke; sledi pregled novih članov s podatki o njihovem znanstvenem delu (France Bezljaj, France Koblar, Anton Ocvirk, Branimir Gušič, Zoran Rant, Andrej Župančič) ter spominski članki o umrlih članih (Maks

GLAS PREJEMA MNOGA PRIZNANJA TUDI IZ EVROPE. PRIJATELJ PIŠE: „GLAS JE DOBER IN NA VISINI. OHRANITE JO IN NE ODNEHAJTE! RAD BOM POMAGAL!“ POMAGAJTE SE VI IN DARUJTE ZA GLAS!

Samec, Juš Kozak in Ivan Granfenauer).

— „Cicibanova knjižnica“ je v Ljubljani izdala potopis Franceta Bevka: *Košč, Podjuna, Zila*. Pisatelj je s slikarjem Nikolajem Omerzo prepotoval Slovensko Koroško in tako je nastala bogata potopisna povest za uporabo v šolah.

— Cankarjeva založba je izdala novo delo Mimi Malenškove; *Minuta molka* (628 strani). Kritika pripominja, da je to delo roman generacije, ki je preživela dve svetovni vojni. Pri založbi Obzorje v Mariboru pa je Ema Peroci izdala pesniško zbirko *Rišem dom* (48 strani). Slovenska planinska bibliografija se je pa obogatila z delom Gore v besedi, podobni in glasbi, ki so jo sestavili Munda — Zepič — Zupan. Obsega 192 strani in jo je založila Slovenska planinska zveza. Pri Cankarjevi založbi so izšle pesmi Simona Jenka v miniatuuri, žepni izdaji (172 strani). Zbirko je uredil dr. France Bernik, pesnikov portret pa je narisal Nikolaj Omerza.

— Slovenska akademija znanosti in umetnosti je izdala *Razprave razreda za filološke in literarne vede — VI. knjiga*. Obsegajo 220 strani in jih je uredil še Ivan Grafenauer. Na prvem mestu je razprava pokojnega dr. Mirka Rupla o Trubarjevem prizadevanju in skrbi za študente, ki so se izpopolnjevali v tedanji Nemčiji za delo v domovini. Avtor je objavil gradivo, ki ga je odkril tik pred smrtjo v oktobru leta 1963. Sledi celotna objava parodije na Koseskega pesnitev „Kdo je mar“. Za kratek čas jo je skoval Vojteh Kurnik (1825-1886), mizar v Tržiču in ljudski pesnik, ki je našel tudi mesto v Bleiweisovih Novicah, kjer pa ni objavil parodije v celoti, ampak samo 14 pesmic od 52. Gradivo je bilo pred leti najdeno v rokopisih in ga je objavil Jože Gregorčič. Milena Jeršič je prispevala oris Kranjske dežele do leta 1823, ki ga je v nemščini napisal Anton Rožič za barona Erberga v Dolu. Pckojni dr. Kidrič je rokopis označil kot „prvo slovensko literarno zgodovino“. Jože Stabej je obdelal romanje Slovencev v Porenje od 14. do 19. stoletja.

— Pesnik Branko Žužek je pri založbi Obzorja v Mariboru izdal prvo zbirko *Moja pokrajina*. Založba priporoča delo zaradi pesnikovega stremljenja, da je čimbolj domač brez slehernih naporov ali težej biti moderen.

prvi nakazovali silnice nove politke (že leta 1848 so postavljali temelje za evropsko unijo). Res so potem doživeli poraz, ker svet še ni bil zrel, toda ideja ni zamrla in je ostala tako močna in se bo o njej govorilo celo na sedanjih posvetih med de Gaulleom in sovjetskimi oblastniki v Moskvi. Toda ta in sleherni dialog za Evropo bo uspel, če se bo politika izrinila s strankarske, partijske uklenjenosti. Šele tako se politika bliža religioznim pogledom na u-

sodo človeštva, kakor se teologija že laizira za uspešnejšo službo ljubezni do človeštva.

Romantika Hugoja, Lamartina in Giobertija je rodila gibanje za evropsko unijo. Marksizem in nacizem sta rodila Weltanschauung kot temelj za svoj, ves svet objemajoči imperializem. Kaj bi mogla pomeniti čista slovanska programatika za moderni svet? Ali ne bi mogla prava sinteza vzklti iz žarečega zemljevida idej Slomškega in Solovjeva?